

เรื่องราวในรามายณะ

- เนื้อหารามายณะฉบับภาษาสันสกฤตของฤๅชาลมีก็แบ่งออกเป็น ๗ กัณฑ์
๑. พาลกัณฑ์ : เรื่องราวตอนที่กำเนิดพระรามจนถึงอภิเษกกับนางสีดา
 ๒. อโยธยากัณฑ์ : เรื่องราวนางไกเกษียบอกให้ท้าวทศรถเนรเทศพระรามไปอยู่ป่า
 ๓. อารัณยกัณฑ์ : เรื่องของพระราม พระลักษมณ์ และนางสีดาขณะอยู่ในป่าจนถึงตอนราวณะลักพานางสีดาไป
 ๔. กิษกินธากัณฑ์ : เรื่องของสุครีพเจ้าเมืองกิษกินธเข้ามาสวามีภักดีพระราม และช่วยตามหานางสีดา
 ๕. สุนทรกัณฑ์ : เรื่องราวตอนที่หนุมานตามหานางสีดาที่กรุงลงกาและเผาเมือง
 ๖. ยุทธกัณฑ์ : เรื่องราวในช่วงสงครามระหว่างพระรามกับราวณะ จนกระทั่งพระรามได้ตัวนางสีดาคืน
 ๗. อุตตรกัณฑ์ : ปกตินกเกี่ยวกับกำเนิดของตัวละครต่างๆ เช่น ราวณะ อินทรชิต กุมภกรรณ ศูรปถชา วิภีষণะ การเนรเทศนางสีดา กำเนิดโอรสของพระราม จนถึงนางสีดาคืนสู่พระแม่ธรณีและพระรามเสด็จคืนสู่วิษณุภาพ

สแกนเพื่ออ่านเรื่องย่อรามายณะฉบับฤๅชาลมี

ปฐมบทแห่งรามายณะ

รามายณะ มาจากการสนธิคำว่า ราม + ายตนะ แปลว่า “เรื่องราวของพระราม” เป็นวรรณคดีสำคัญของอินเดียที่ได้รับการยกย่องเทียบเท่าคัมภีร์สำคัญของศาสนาฮินดู โดยเฉพาะลัทธิไวษณพนิกาย (กลุ่มนับถือพระวิษณุเป็นใหญ่) เนื่องจากเป็นเรื่องราวของพระราม ซึ่งเป็นอวตารที่ ๗ ของพระวิษณุ แต่เดิมรามายณะเป็นวรรณคดีมุขปาฐะในประเทศอินเดียสำหรับขับลำนำในโอกาสต่างๆ จนกระทั่งฤๅชาลมีก็ได้รับงานและเรียบเรียงขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑ - ๓ (ประมาณ ๒,๕๐๐ - ๒,๒๐๐ ปีมาแล้ว) เรียกว่ารามายณะฉบับภาษาสันสกฤตของฤๅชาลมีก็และถือว่าเป็นรามายณะฉบับที่เก่าแก่ที่สุด ภายหลังเรื่องราวรามายณะได้ถูกจินตนาการและเรียบเรียงขึ้นอีกหลายฉบับหลายสำนวน เช่น ฉบับภาษาทมิฬ ฉบับภาษาเขมร ฉบับภาษาอังกฤษ รวมถึงฉบับภาษาไทยที่รู้จักกันในนาม “รามเกียรติ์”

รามเกียรติ์ สันนิษฐานว่ามีที่มาจากหลายทาง เช่น ฉบับภาษาทมิฬ ฉบับภาษาเขมร แม้จะมีเนื้อเรื่องหลักคล้ายคลึงกันแต่รายละเอียดย่อยบางประการก็แตกต่างกันไปบ้างตามแต่ละฉบับ โดยวรรณคดีรามเกียรติ์ของไทยที่เป็นที่รู้จักและสมบูรณ์มากที่สุด ได้แก่ รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

นอกจากรามายณะฉบับหลวงของราชสำนักแล้ว รามายณะยังถูกดัดแปลงเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ เช่น ปรัมพหิยรหอรมาน พรหมจักร ในภาคเหนือ, พระรามชาดก พระลัก-พระลาม และควายท้าวระพี ในแถบภาคอีสาน, รามเกียรติ์ฉบับควนเกย ฉบับวัดท่าแค ในภาคใต้ และฉบับวัดขนอน ในภาคตะวันตก

คัมภีร์ใบลานจารเรื่องรามายณะฉบับพื้นบ้านอีสาน ▶
(พระลักพระลาม, ลำพระราม)
อักษรธรรมอีสาน ภาษาบาลี-ไทยอีสาน

รามายณะ

จากวรรณกรรมสู่เรื่องราวบนเวทีบลิ้ง

นิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ประจำปี ๒๕๖๕

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย สำนักศิลปากรที่ ๑๐ นครราชสีมา

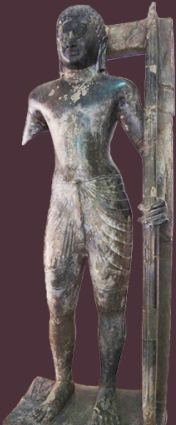
รามายณะในวัฒนธรรมเขมร

รามายณะ ณ ปราสาทพิมาย

อารยธรรมอินเดียถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของอารยธรรมแห่งดินแดนอุษาคเนย์ในหลาย ด้าน ทั้งด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปกรรม รวมทั้งวรรณกรรม จากหลักฐานจารึกเวียลกันดาล (K.๓๕๙) พบที่ปราสาทบาอัน (Ba An) อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ (ประมาณ ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว) กล่าวถึง พราหมณ์โสมศรมันสวามีของพระธิดาในพระเจ้าวิรมัน พระาณิษฐาของพระเจ้าวรมันที่ ๑ ได้ถวายมหากาถะ รามายณะ และคัมภีร์ปุราณะ ถือเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดของอาณาจักรเขมรโบราณที่กล่าวถึง “รามายณะ”

นอกจากหลักฐานด้านจารึกแล้วยังพบประติมากรรมรูปพระราม ศิลปะพนมดก อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ (ประมาณ ๑,๕๐๐ - ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว) บริเวณเมืองอังกอร์บอเรย (Angkor Borei) นับได้ว่าเป็นประติมากรรมรูปพระรามเพียงหนึ่งเดียวในศิลปะเขมรสมัยก่อนเมืองพระนคร

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้คนในดินแดนเขมรโบราณสมัยก่อนเมืองพระนคร (อาณาจักรเจนละ) รู้จักวรรณกรรมรามายณะมาแล้วอย่างน้อยตั้งแต่สมัยพระเจ้าวรมันที่ ๑ หรือ ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑

ประติมากรรมรูปพระราม

พบที่เมืองอังกอร์บอเรย (Angkor borei) ศิลปะพนมดก อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๒ ปัจจุบันจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กัมพูชา

แม้ปราสาทพิมายจะสร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนา แต่ทับหลังและหน้าบันส่วนใหญ่ล้วนเป็นเรื่องราวในศาสนาฮินดู โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับพระวิษณุ จากการศึกษาพบว่าปราสาทพิมาย ถือเป็นปราสาทที่ปรากฏภาพสลักรามายณะมากที่สุดในบรรดาปราสาทเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

สาเหตุของการปรากฏภาพรามายณะจำนวนมากที่ปราสาทพิมาย อาจด้วยรามายณะคือเรื่องราวของฝ่ายธรรมะเอาชนะฝ่ายอธรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและเน้นย้ำบาทบาทของกษัตริย์ตามแนวคิดสมมติเทพ และเป็นสิ่งสะท้อนศรัทธาของศาสนาฮินดูที่ยังปรากฏในสังคมและราชสำนักเขมรโบราณ ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ ๖ แห่งราชวงศ์มหิธรปุระ ผู้สร้างปราสาทพิมาย ไม่สามารถละทิ้งไปได้

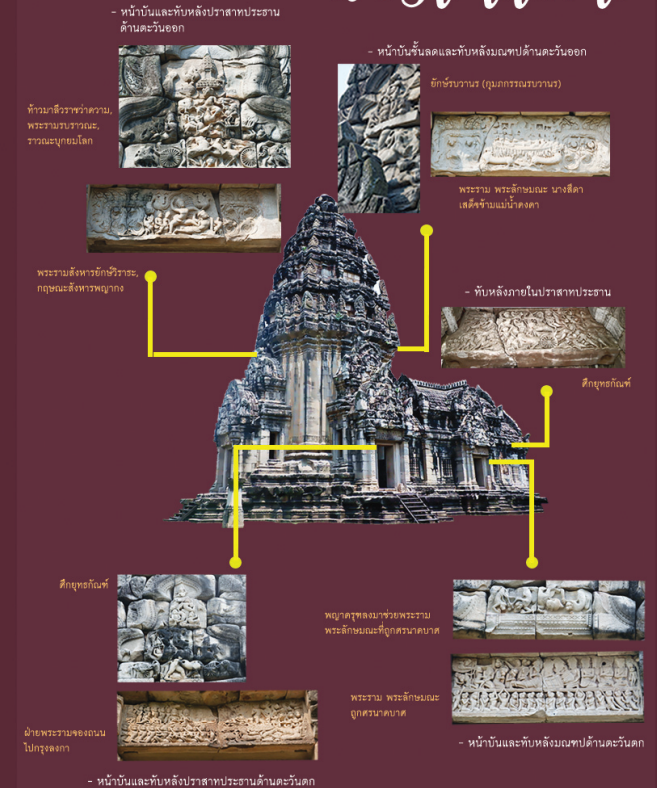

↑ หน้าบันปราสาทประธานด้านตะวันตก สันนิษฐานว่าเป็นตอนหัวมาลีว่าความ พระรามรบราวณะ / ราวณะบุกยมโลก

▼ ทับหลังนทพด้านตะวันตก ภาพพระราม พระลักษมณ์และ ลูกศรนาคบาท

ถมรอยุธยาณะ ณ ปราสาทพิมาย

“ตราบไตที่บรรดาภูเขาและแม่น้ำบนผืนโลกดำรงอยู่ ตราบนั้นเรื่องรามายณะจะเป็นที่กล่าวขานในหมู่ชาวโลก”

